

Література

1. Про приватизацію державного майна: Закон України від 4 березня 1992 р. № 2163-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 24. – Ст. 348.
2. Про проведення прозорої та конкурентної приватизації у 2015-2016 роках: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2015 р. № 271 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 38. – Ст. 1149.
3. В 2015 приватизація принесла бюджету 150 млн гривень [Електронний ресурс]: веб-сайт Business Information Network. – 2016 – 13 янв. – Режим доступу: <http://bin.ua/news/economics/economic/182914-v-2015-privatizaciya-prinesla-byudzhetu-150-mln.html>.
4. Богачов С. В. Деякі аспекти удосконалення законодавства з питань приватизації / С. В. Богачов, Р. А. Джабраїлов // Бюлетень приватизації. – 2006. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bogachov.com.ua/statja-polnostju/article/bjuleten-privatizaciji-statja-dejaki-aspekti-udoskona/>.
5. Аналіз регуляторного впливу проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про приватизацію державного майна» (щодо забезпечення проведення прозорої приватизації)» [Електронний ресурс] / веб-сайт Фонду державного майна України. – Режим доступу: <http://www.spfu.gov.ua/documents/341.html>.

УДК 343 (045)

Мотлях О. І., д.ю.н., професор,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА В УКРАЇНІ

Подальше активне впровадження поліграфа у вітчизняну правозастосовну практику, зокрема в кримінальне судочинство, на фоні позитивних зрушень в цьому напрямку, демонструє низку проблемних питань, які потребують ґрунтового аналізу і фахової оцінки. Одним з яких є практична неврегульованість процесу застосування поліграфа в Україні. Натомість, стан вітчизняного сьогодення засвідчує, що науково-технічний прилад поліграф уже доволі системно використовується, і, зокрема, в трьох напрямках діяльності: при відборі кандидатів для заміщення вакантних посад (кадрового «скринінгу»), спеціальних (внутрішніх) перевірок та службових розслідувань, а також виконанню завдань в межах досудового та судового провадження, щодо вчинених кримінальних правопорушень. Однак, розвиваючись, ці напрями досліджень, на жаль, стикаються з проблемним питанням щодо регулювання цього процесу діяльності в Україні. Особливо це стосується сфери кримінального судочинства, що часто слугує для частини слідчих,

прокурорів, суддів підставою для практичного невизнання отриманих результатів досліджень як легітимних. Але така позиція зазначених вище посадовців є не виправданою. Зазначимо, що вітчизняні поліграфологи у своїй практичній діяльності керуються наступним переліком чинних нормативно-правових та відомчих документів, а саме:

1. Низкою відомчих підзаконних актів в системі МВС України, зокрема: наказом МВС України «Про проведення експерименту щодо використання комп'ютерних поліграфів у діяльності органів внутрішніх справ» № 743 від 28.08.2001 р., в якому поліграф запроваджено у сферу правоохоронних органів України з ліквідацією обмежених можливостей застосування цього приладу в оперативно-розшуковій діяльності. На його основі розроблена Концепція впровадження комп'ютерних технологій з використанням поліграфа у систему МВС України з програмою її реалізації. Як експеримент це відомчий підзаконний акт показав свої позитивні результати, що лягли в основу прийняття чергового наказу в системі МВС України «Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України» № 842 від 28.07.2004 р., зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 27.10.2004 р. за № 1365/ 9964. Це дало можливість розробити «Інструкцію про порядок використання в діяльності ОВС поліграфів (комп'ютеризованих приладів реєстрації психофізіологічних реакцій людини)» № 1373/9972, що значно розширило можливості застосування поліграфа у кримінальному судочинстві України. На жаль, слід констатувати, що після затвердження рішення колегії МВС України від 25.07.2008 р. № 17км/1 «Програми протидії злочинам проти життя та здоров'я проти особи на 2008-2012 роки», в якому п. 4.23 передбачалося системне використання поліграфа та отриманих за допомогою його результатів у роботі ОВС, спрямованих на ефективне розкриття злочинів проти життя та здоров'я людини, цей процес загальмувався в силу політичної ситуації, яка склалася в нашій країні.

2. Прийняття відомчого нормативно-правового акту у системі Державної фіскальної служби України, зокрема наказу Міністерства доходів і зборів України «Про використання поліграфів у діяльності Міністерства доходів і зборів України та його територіальних органів» № 329 від 02.08.2013 р., зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11.10.2013 р. за № 1748/24280. Діяльність цього наказу направлена на поліпшення ефективності роботи Міністерства доходів і зборів України та його територіальних органів, попередження та виявлення корупційних, інших правопорушень у сфері службової діяльності, дієвого супроводження оперативно-службової діяльності, а також покращення роботи з персоналом. На основі наказу розроблено «Інструкцію щодо застосування комп'ютерних поліграфів у роботі Міністерства», яка визначила основні напрями, принципи та умови використання поліграфів

у діяльності Міндоходів та його територіальних органів.

3. Реалізація наказу в Міністерстві оборони України та Збройних сил України «Про затвердження Інструкції про порядок організації та проведення опитування персоналу з використанням поліграфа у Міністерстві оборони України та Збройних сил України» № 164 від 14.04.2015 р., діяльність якого спрямована на покращення якості роботи з персоналом при прийнятті (поновленні) на військову службу за контрактом, призначенні (переміщенні) осіб офіцерського складу на посади номенклатури призначення Міністра оборони України, при вступі громадян України на державну службу та їх призначення на посади у структурні підрозділи Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України, а також попередження та виявлення корупційних, інших правопорушень у сфері службової діяльності. До цього наказу розроблена «Інструкція про порядок організації та проведення опитування персоналу з використанням поліграфа у Міністерстві оборони України та Збройних сил України», зареєстрована в Міністерстві юстиції України 29.04.2015 р. за № 477/26922. Вона визначає основні принципи, напрями, умови, порядок організації проведення опитування персоналу з використанням поліграфа у Міністерстві оборони України та Збройних Сил України. Інструкція стосується специфіки військової сфери діяльності та компетенції, які їй належать.

4. Знайшов відображення поліграф і в новоприйнятому Законі України «Про Національну поліцію», який набрав чинності з 7 листопада 2015 року. І, зокрема, ч. 2 ст. 50 цього Закону, визначено конституційні вимоги щодо порядку проходження тестування громадян на поліграфі, які виявили бажання вступити на службу до Національної поліції.

5. Черговими новелами відзначилось і Міністерство юстиції України. Воно 27 липня 2015 року видало наказ № 1350/5 «Про внесення змін в наказ Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5», а саме в частину Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз і експертних досліджень. Цим наказом Мін'юст доповнив Розділ VI «Психологічна експертиза» новим пунктом 6.8 наступним її змістом: «З метою отримання орієнтуючої інформації можуть проводитися опитування із застосуванням спеціального технічного засобу – комп'ютерного поліграфа». Тобто результати застосування науково-технічного приладу поліграфа офіційно набули ваги значимих орієнтуючих інформаційних даних для кримінальних, цивільних, адміністративних, господарських та інших проваджень, а також для забезпечення запитів зацікавлених фізичних (юридичних) осіб.

Викладене вище демонструє те, що вітчизняні чиновники різних вертикалей державного управління владою починають усвідомлювати важливість спеціальних досліджень із використанням поліграфа та їх значущість для правозастосовної практики. Практично від них залежить

не так то й багато – а саме, дослухатися до думки науковців і практиків, які займаються дослідженнями питань поліграфа, з тим, щоб надати можливість законодавчо врегулювати цю діяльність в Україні.

УДК 343.346

Мусиченко О. М., викладач,
Миколаївський інститут права Національного університету
«Одеська юридична академія», м. Миколаїв, Україна

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Цього року святкуємо 15-річчя з дня прийняття Кримінального кодексу України (далі – КК). За цей час КК оновився майже наполовину, зміни до такого кодифікованого акту, що має характеризуватися стабільністю, приймаються постійно, причому темп змін постійно підвищується. Якщо в 2012-13 р.р. прийнято 16 Законів України, якими вносилися зміни до КК, то вже в 2014-15 р.р. – 48.

Звичайно, в сучасних умовах без оновлення КК обійтися неможливо з огляду на такі чинники, як соціально-економічні процеси, необхідність адаптації норм законодавства України, в тому числі й кримінального, до законодавства Європейського Союзу тощо. Водночас деякі зміни характеризуються хаотичністю, фрагментарністю, нелогічністю, нові норми конструюються з порушенням юридичної техніки. Здається, вони зовсім не спрямовані на удосконалення кримінального законодавства. Часто приймаючи чи відхиляючи той або інший законопроект, законодавцем враховується не його наукове обґрунтування, практична доцільність, врахування статистичних даних чи узагальнення судової практики, а певні політичні чинники. Однак, ефективність реформування кримінального законодавства залежить не від кількості прийнятих змін, не від швидкості їх прийняття, а від їх якості.

Що ж є мірилом якості кримінально-правових норм? Передусім слід зазначити, що нові норми не повинні суперечити загальним принципам кримінального права, вони мають ґрунтуватися на науково обґрунтованих положеннях, обов'язково при їх конструюванні слід враховувати основні правила юридичної техніки, зокрема дотримуватися таких вимог до мови як чіткість, стислість, зрозумілість, єдність термінології. Не слід забувати про те, що КК – це єдиний текст, для якого характерний принцип системності. Як визначено в ч. 1 ст. 3 КК України, законодавство України про кримінальну відповідальність становить Кримінальний кодекс України. Хоча «законодавство» – збірний іменник, означає сукупність законів, мова все ж іде про кримінальний закон як один цілісний